

FLORA– EN FAUNAONDERZOEK

DR. MOLLERCOLLEGE - GEMEENTE WAALWIJK

IN HET KADER VAN DE FLORA– EN FAUNAWET

1 april 2015

**BROUWERS
GROENAANNEMERS**
Sinds 1972

Galgeneind 12, De Moer, tel.: 013 515 94 27, info@brouwersgroenaannemers.nl
www.brouwersgroenaannemers.nl

FLORA– EN FAUNAONDERZOEK

DR. MOLLERCOLLEGE - GEMEENTE WAALWIJK

IN HET KADER VAN DE FLORA– EN FAUNAWET

Opdrachtgever:
Gemeente Waalwijk

© copyright Brouwers Groenaannemers B.V., De Moer, 2015

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.

Brouwers Groenaannemers B.V. kan door de opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

Ons kenmerk: 15/0251

Opdrachtgever: Gemeente Waalwijk

Contactpersoon: P. Schreppers

Rapportnummer: 15/0251-003

Status: Definitief

Auteur: B. Dielen

Collegiale toets: R. Kusters

Foto's: B. Dielen

Datum: 1 april 2015

Aantal pagina's: 19 excl. bijlagen

SAMENVATTING

Gemeente Waalwijk is voornemens het voormalig Dr. Mollercollege om te vormen tot appartementen. Om de woonbestemming te realiseren zijn bouwkundige ingrepen benodigd. Dit flora- en faunaonderzoek (ecologische quickscan) toetst het effect van deze ingreep op beschermde soorten vanuit de Flora- en faunawet.

Uitgevoerd flora- en faunaonderzoek leidt tot de volgende conclusie:

- ◆ Aanvullend onderzoek is nodig om uitsluitel te kunnen geven over de soortgroep vleermuizen ten aanzien van de omvorming van het schoolgebouw tot appartementen en de daarmee gepaard gaande werkzaamheden. Indien sprake is van een (mogelijk) negatief effect van de ingreep op de gunstige staat van instandhouding van aanwezige vleermuizen, dient ontheffing te worden aangevraagd;
- ◆ Met de ingreep dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van tabel 2-soort Gele helmbloem. Bij negatieve effecten op de standplaatsen van deze soort, dient gewerkt te worden conform een goedgekeurde gedragscode;
- ◆ Met de ruimtelijke ingreep dient rekening te worden gehouden met mogelijk aanwezige algemene broedvogels. Bij broedactiviteit dient gewerkt te worden conform een goedgekeurde gedragscode;
- ◆ Ten aanzien van de (potentieel) aanwezige tabel 1-soorten uit de soortgroepen vaatplanten en zoogdieren geldt vrijstelling van de algemene verbodsbepalingen. De algemene zorgplicht blijft echter wel van kracht, waardoor zorgvuldig dient te worden gehandeld.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	6
1.1	Aanleiding	6
1.2	Gebiedsbeschrijving	6
1.3	Beschrijving ingreep	7
1.4	Doelstelling	7
1.5	Onderzoekskader	7
1.6	Geldigheid onderzoek	7
1.7	Gebiedsbescherming	7
2	WERKMETHODE	8
2.1	Bureauonderzoek	8
2.2	Veldonderzoek	8
3	ONDERZOEKSRESULTATEN	9
3.1	Vaatplanten	9
3.2	Grondgebonden zoogdieren	10
3.3	Vleermuizen	10
3.4	Vogels	11
3.5	Amfibieën	12
3.6	Reptielen	12
3.7	Vissen	12
3.8	Dagvlinders en libellen	12
3.9	Overige ongewervelden	12
4	EFFECTBEOORDELING	13
4.1	Vaatplanten	13
4.2	Grondgebonden zoogdieren	13
4.3	Vleermuizen	14
4.4	Vogels	15
4.5	Overige soortgroepen	15
5.	CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	16
5.1	Algemeen	16
5.2	Ontheffingsplicht	16
5.3	Maatregelen t.b.v. de algemene zorgplicht	17
5.4	Aanbevelingen	17
	LITERATUURLIJST	19
	BIJLAGEN	20
1	Wettelijk kader	20
2	Lijst beschermde soorten	23
3	Lijst jaarrond beschermde vogelnesten	26
4	Definities	27
5	Standplaatsen Gele helmbloem	29

1.1 AANLEIDING

Gemeente Waalwijk is voornemens het voormalig Dr. Mollercollege om te vormen tot appartementen. Om de woonbestemming te realiseren zijn bouwkundige ingrepen benodigd.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen en ingrepen dient nadrukkelijk stilgestaan te worden bij de effecten van de voorgenomen ingreep op de aanwezige beschermde flora en fauna. Conform huidige wetgeving is het verplicht onderzoek te doen naar beschermde flora en fauna. Gemeente Waalwijk voldoet aan deze wettelijke verplichting door de uitvoer van dit flora- en faunaonderzoek in het kader van de Flora- en faunawet.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING

Het plangebied waarop dit flora- en faunaonderzoek betrekking heeft, beslaat het voormalig Dr. Mollercollege exclusief de aangrenzende kapel, gelegen aan de Burg. Moonenlaan 5 in Waalwijk. Het onderzoeksgebied betreft het voormalig schoolgebouw en bijbehorende buitenruimte, o.a. bestaande uit een aantal binnenplaatsen. Eveneens is onderzoek verricht in de directe aangrenzende omgeving.

Het plangebied ligt midden in de bebouwde kom van Waalwijk. De wijk Besoijen, waarin het plangebied is gelegen, bevat een aantal parken en bijzondere lijnvormige groenstructuren met oude bomen. Daarnaast bevat de wijk veel grote tuinen. Het plangebied grenst aan de noordzijde aan het Wandelpark en in zuidelijke richting aan woningen met ruime tuinen en op ca. 150 m afstand het Halvenzolenpark. Tenslotte grenst het plangebied aan de westzijde aan een oude eikenlaan met hoge ecologische potentie.

Afb. 1: Plangebied (bron: Herontwikkeling Dr. Mollercollege - Waalwijk)

1.3 **BESCHRIJVING INGREEP**

Bij de herontwikkeling van het Dr. Mollercollege wordt het voormalige schoolgebouw worden omgevormd tot appartementen. De bestaande bouw blijft bij de omvorming gehandhaafd, althans de buitenconstructie. Aan de zijde van de binnenplaatsen wordt aan de bebouwing een glazen gangconstructie gebouwd met een basishoogte van ca. 260 cm, oplopend tot ca. 380 cm. De gangconstructie wordt op de hogere delen voorzien van een dakterras.

1.4 **DOELSTELLING**

Het flora- en faunaonderzoek betreft een ecologische quickscan. Het doel van een ecologische quickscan is het in kaart brengen van potentieel aanwezige beschermde flora en fauna binnen het plangebied en directe omgeving, inclusief een effectbeoordeling of de Flora- en faunawet wordt overtreden door de voorgenomen ruimtelijke ingreep.

Vragen die centraal staan binnen het flora- en faunaonderzoek:

- ◆ Welke beschermde plant- en diersoorten en functies zijn (potentieel) in het plangebied aanwezig?
- ◆ Heeft de ruimtelijke ingreep een negatief effect op beschermde soorten?
- ◆ Is het naar aanleiding van de ruimtelijke ingreep noodzakelijk een ontheffing aan te vragen in het kader van de Flora- en faunawet, of is aanvullend onderzoek nodig om hierover uitsluitsel te kunnen geven?

1.5 **ONDERZOEKSKADER**

Dit flora en faunaonderzoek is uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet, waarbij onderzoek is uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde soorten en functies.

1.6 **GELDIGHEID ONDERZOEK**

Flora- en faunaonderzoeken hebben in principe een geldigheidsduur van 3 tot 5 jaar, afhankelijk van de beschermingsgraad en situatie ter plaatse. Bij het aantreffen van strikt beschermde soorten (tabel 3 soorten en vogels) geldt dat de onderzoeksgegevens maximaal 3 jaar geldig zijn zolang het plangebied weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve verandering heeft ondergaan binnen de periode van 3 jaar. Indien alleen sprake is van soorten zoals vermeld in tabel 1 en/of 2 van de Flora- en faunawet volstaat een geldigheid van 5 jaar. Ook hierbij geldt dat binnen de periode van 5 jaar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden.

Bovengenoemde geldigheidstermijnen zijn in de Flora- en faunawet niet dwingend voorgeschreven en kunnen afwijken indien de omstandigheden ter plaatse dat verlangen. Afhankelijk van de beschermingsgraad heeft dit onderzoek een geldigheid van 3 tot 5 jaar, mits binnen die periode geen ruimtelijke of kwalitatieve verandering plaatsvindt.

1.7 **GEBIEDSBESCHERMING**

Om vast te stellen of het plangebied een gebiedsbeschermende status heeft vanuit de Natuurbeschermingswet 1998, is gebruik gemaakt van het Natura-2000 gebiedendatabestand van het Ministerie van EZ.

Het plangebied is niet vanuit de Natuurbeschermingswet 1998 aangewezen als beschermd gebied. Dichtstbijzijnde wettelijk beschermde natuurgebied (Natura 2000-gebied De Langstraat) ligt op ruim 1 km afstand van het plangebied. Met de voorgenomen ingreep hoeft geen rekening te worden gehouden met wettelijke gebiedsbescherming.

2.1 BUREAUONDERZOEK

Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van de Natuurwaardenkaart Waalwijk 2011. Daarnaast zijn ook gevalideerde verspreidingsgegevens van telmee.nl en waarneming.nl als bron gebruikt. Let wel dat de waarnemingen via deze bronnen moeilijk te verifiëren zijn omdat de waarnemingen niet strikt door professionals geplaatst worden. Ondanks de twijfelachtige betrouwbaarheid schetsen deze waarnemingen een beeld van potentieel aanwezige soorten. Bijkomend voordeel is dat de waarnemingen tot nageoeg de exacte locatie zijn te herleiden.

Daarnaast zijn ook de meest actuele verspreidingsgegevens uit (digitale) verspreidingsatlassen geraadpleegd. Deze atlassen maken veelal gebruik van kilometerhokken (1 x 1 km) of uurhokken (5 x 5 km). Zodoende zijn de soortgegevens niet te herleiden tot een specifieke locatie. Wel ontstaat aan de hand van verspreidingsatlassen een beeld of in het verleden beschermde soorten zijn aangetroffen in de regio van het plangebied.

2.2 VELDONDERZOEK

Om een beeld te verkrijgen van de beschermde soorten op de projectlocatie is op 20 maart 2015 een verkennend veldonderzoek uitgevoerd door ecoloog B. Dielen, waarbij de locatie is getoetst op het (potentieel) voorkomen van en de eventuele geschiktheid voor beschermde flora en fauna zoals deze vermeld staan in de tabellen 1, 2 en 3 van de Flora- en faunawet, inclusief alle in Nederland voorkomende vogels. Vanwege de indicatieve waarde van de gegevens afkomstig uit het literatuuronderzoek, is specifiek gelet op beschermde soorten die op basis van verspreidingsgegevens potentieel in het plangebied voorkomen.

Bij het verkennend veldonderzoek wordt de potentieel aanwezige beschermde flora en fauna bepaald. De kenmerken van het plangebied en directe omgeving bepalen of de bij het literatuuronderzoek gevonden flora en fauna daadwerkelijk in het plangebied voor kan komen. Niet alleen wordt beoordeeld of een soort wel of niet voor kan komen maar ook wordt per soort bepaald welke functies in het plangebied aanwezig kunnen zijn (bijv. foerageergebied of verblijfplaats).

Brouwers Groenaannemers B.V. werkt met gespecialiseerde marktpartijen en zet medewerkers in die op basis van hun kennisniveau (opleiding en training) en ervaring aan kunnen geven of het realistisch is of bepaalde beschermde soorten verwacht mogen worden. In dit rapport wordt daarom ook wel gesproken over 'expert judgement'.

Bij het veldonderzoek dient te worden opgemerkt dat de vergaarde informatie het voorkomen van beschermde flora en fauna niet uitsluit, daar het een momentopname betreft. Het moment waarop het verkennend veldonderzoek is uitgevoerd, zijn niet alle beschermde soorten waarneembaar. Om die reden is de (potentiele) aanwezigheid bepaald op basis van literatuuronderzoek in combinatie met expert judgement en gebiedskenmerken. Op basis van huidig onderzoek mag ervan worden uitgegaan dat voldoende onderzoeksinspanning is geleverd naar het (potentieel) voorkomen van beschermde flora en fauna, of dat op basis van dit onderzoek aanvullend onderzoek nodig is om hier uitsluitel over te kunnen geven.

Het (potentieel) voorkomen van beschermde soorten wordt bepaald op basis van literatuuronderzoek, veldonderzoek en expert judgement. De opbouw van de onderzoeksresultaten is per soortgroep uiteengezet, waarbij in tabelvorm de soorten zijn weergegeven die op basis van literatuur- en veldonderzoek potentieel aanwezig zijn in het plangebied of directe omgeving. Vervolgens is per soort en functie op basis van veldonderzoek en expert judgement aangegeven of de soort wel of niet verwacht wordt.

- ♦ soort is aanwezig
- ♦ soort is potentieel aanwezig
- ♦ soort is niet te verwachten

x
(x)
-

3.1 VAATPLANTEN

In het plangebied en de directe omgeving daarvan is tijdens veldonderzoek waarneming gedaan van beschermde vaatplanten. Het gaat om tabel 2-soort Gele helmblom in de bestrating en op de muren ter hoogte van de voormalige fietsenstalling. Daarnaast zijn in de tuin grenzend aan de kapel een aantal beschermde vaatplanten aangetroffen die zijn aangeplant en/of zijn verwilderd als tuinplant. Het gaat om tabel 1-soorten Gewone vogelmelk en Kleine maagdenplam en tabel 2-soorten Daslook en Wilde herfststijloos. Op basis van literatuuronderzoek komt tabel 1-soort Brede wespenorchis en tabel 2-soort Waterdrieblad in de omgeving van het plangebied voor. Op basis van expert judgement valt het voorkomen van Waterdrieblad met zekerheid uit te sluiten. Het voorkomen van Brede wespenorchis kan op basis van eenmalig veldonderzoek niet worden uitgesloten.

Vaatplanten

Soort		Bron	Standplaats	Beschermingsgraad
Brede wespenorchis	Epipactis helleborine	Waarneming.nl	(x)	1
Gewone vogelmelk	Ornithogalum umbellatum	Veldwaarneming	x	
Kleine maagdenplam	Vinca minor	Veldwaarneming	x	
Daslook	Allium ursinum	Veldwaarneming	x	2
Gele helmblom	Pseudofumaria lutea	Veldwaarneming	x	
Waterdrieblad	Menyanthes trifoliata	Natuurwaardenkaart	-	
Wilde herfststijloos	Colchicum autumnale	Veldwaarneming	x	

Afb. 2: Gele helmblom (bron: eigen foto's)

3.2 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Tijdens het veldonderzoek zijn geen zoogdieren waargenomen, als ook geen sporen aangetroffen die duiden op het voorkomen van zoogdieren. Literatuuronderzoek wijst op het voorkomen van tabel 1-soort Huisspitsmuis en tabel 2-soort Eekhoorn in de omgeving van het plangebied. Op basis van expert judgement kan het plangebied in potentie als biotoop of leefgebied dienen voor tabel 1-soorten Bosmuis, Egel, Huisspitsmuis en Rosse woelmuis. In het plangebied zijn geen aanwijzingen dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het biotoop of leefgebied van Eekhoorn. Het valt echter niet uit te sluiten dat de eikenlaan direct grenzend aan het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van deze soort. Het voorkomen van tabel 3-soorten kan worden uitgesloten.

Zoogdieren

Soort		Bron	Winterverblijf	Voortplantingsplaats	Voerageerroute	Voerageergebied	Beschermingsgraad
Bosmuis	Apodemus sylvaticus	Expert judgement	(x)	(x)	-	(x)	1
Egel	Erinaceus europeus	Expert judgement	(x)	(x)	-	-	
Huisspitsmuis	Crocidura russula	Waarneming.nl	(x)	(x)	-	(x)	
Rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus	Expert judgement	(x)	(x)	-	(x)	
Eekhoorn	Sciurus vulgaris	Waarneming.nl	-	-	(x)	-	2

3.3 VLEERMUIZEN

Naar vleermuizen is geen soortspecifiek onderzoek verricht. Het voorkomen van vleermuizen is beoordeeld op basis van verspreidingsgegevens afkomstig uit literatuuronderzoek en op basis van expert judgement. Op basis van literatuuronderzoek komt Gewone dwergvleermuis in de omgeving van het plangebied voor.

Op basis van visueel onderzoek naar verblijfplaatsen (m.b.v. zaklamp en verrekijker) valt te stellen dat het voormalig schoolgebouw in voldoende mate toegang biedt aan vleermuizen.

De spouwmuur is bijvoorbeeld via de open stootvoegen toegankelijk. Open stootvoegen bieden toegang tot de spouwmuur en worden vaak als in-/uitvliegopening gebruikt door een gebouwbewonende soort als Gewone dwergvleermuis. De spouwmuur is een veelgebruikte verblijfplaats voor o.a. Gewone dwergvleermuis. Doorgaans bieden "oude" gebouwen erg geschikte spouwmuren omdat vaak sprake is van warmteverlies naar deze spleetvormige ruimte. Hierdoor ontstaat vaak een optimaal microklimaat. Daarnaast lijkt ook de gevelbelichting op het gebouw beperkt te zijn, iets wat positief werkt op de nachtactieve leefwijze van vleermuizen.

Zodoende kan het voorkomen van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen in het voormalige schoolgebouw niet worden uitgesloten. Het gaat in potentie om verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en bij aanwezigheid van geschikte en zolderruimten ook om Gewone grootoorvleermuis (allen tabel 3 bijlage IV HR). Onder geschikte zolderruimten, wordt een toegankelijke, open zolder gerekend die niet frequent verlicht en/of betreden wordt (afhankelijk van de periode) en voldoende weggroei-mogelijkheden bevat. Bij voorkeur ook een nokbalk.

Voor vleermuizen is het plangebied een uitstekende uitvalsbasis voor geschikte foerageergebieden in de omgeving, o.a. Wandelpark en Halvezolenpark. De direct aangrenzende eikenlaan is overigens uitermate geschikt als foerageergebied en/of vliegroute voor deze vleermuizen. Het plangebied zelf wordt in potentie ook gebruikt als foerageergebied, maar is op basis van expert judgement niet van essentieel belang voor foeragerende vleermuizen.

Vleermuizen

		Bron	Winterverblijf	Kraanverblijf	Zomerverblijf	Paarverblijf	Vliegroute	Migrateroute	Foerageergebied	Beschermingsgraad
Soort		Bron								
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pip.	Natuurwaardenkaart	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	-	(x)	HR
Gew. grootoorvleermuis	Plecotus auritus	Expert judgement	-	(x)	(x)	-	(x)	-	(x)	
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	Expert judgement	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	-	(x)	

Afb. 3: links: open stootvoegen, rechts: aangrenzende eikenlaan (bron: eigen foto's)

3.4 VOGELS

In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek geen in gebruik zijnde vogelnesten aangetroffen. De opgaande beplanting op de binnenplaatsen biedt wel potentie als broedplaats voor algemene broedvogels. Soorten waarvoor de aanplant en de gevelbegroeiing geschikte broedbiotopen vormen zijn o.a. Heggenmus, Merel, Roodborst, Turkse tortel, Vink en Zanglijster. Van deze algemene broedvogels zijn de nesten niet jaarrond beschermd. Nesten van deze soorten zijn wel beschermd als sprake is van broedactiviteit. Ook in de literatuur wordt melding gemaakt van algemene broedvogels.

Wat betreft soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn verwijst de literatuur naar het voorkomen van Buizerd, Gierzwaluw, Huismus, Roek en Sperwer. Tijdens veldbezoek is geen waarneming gedaan van deze soorten en kan het functioneel gebruik van Buizerd, Roek en Sperwer met voldoende zekerheid worden uitgesloten. Het gebruik van het voormalig schoolgebouw als broedplaats valt niet uit te sluiten voor gebouwbewonende soorten als Gierzwaluw en Huismus.

Vogels - jaarrond beschermde nesten

Soort		Bron	Broedplaats	Roestplaats	Foerageergebied	Beschermingsniveau
Gierzwaluw	Apus apus	Waarneming.nl	(x)	-	-	2
Huismus	Passer domesticus	Waarneming.nl	(x)	-	-	
Roek	Corvus frugilegus	Waarneming.nl	-	-	-	
Buizerd	Buteo buteo	Waarneming.nl	-	-	-	4
Sperwer	Accipiter nisus	Waarneming.nl	-	-	-	

3.5 AMFIBIEËN

In het plangebied is tijdens veldonderzoek geen waarneming gedaan van beschermde amfibieën. Ook vanuit de literatuur zijn geen waarnemingen bekend van beschermde amfibieën in de omgeving van het plangebied. Het voorkomen van beschermde amfibieën kan met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

3.6 REPTIELEN

In het plangebied is tijdens veldonderzoek geen waarneming gedaan van beschermde reptielen. Ook literatuuronderzoek wijst niet op het voorkomen van reptielen. Het voorkomen van beschermde reptielen kan met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

3.7 VISSSEN

Tijdens veldonderzoek is geen waarneming gedaan van beschermde vissoorten. Het voorkomen van beschermde vissen in het plangebied kan met zekerheid worden uitgesloten vanwege het ontbreken van permanent oppervlaktewater.

3.8 DAGVLINDERS EN LIBELLEN

Tijdens het veldonderzoek is geen waarneming gedaan van beschermde dagvlinders en/of libellen. Hoewel de tijd van veldonderzoek niet representatief is voor onderzoek naar het voorkomen van beschermde dagvlinders en/of libellen, voldoet het plangebied op basis van expert judgement niet als biotoop of leefgebied voor beschermde soorten uit deze soortgroepen. Ook worden geen literatuurverwijzingen gedaan die het voorkomen van beschermde dagvlinders en/of libellen rechtvaardigen. Zodoende kan het voorkomen van beschermde dagvlinders en/of libellen met zekerheid worden uitgesloten. Eventuele uitzondering hierop zijn zwervende exemplaren die geen binding vertonen met het plangebied en het plangebied niet gebruiken als leefgebied.

3.9 OVERIGE ONGEWERVELDEN

Zowel literatuuronderzoek als veldonderzoek heeft geen waarnemingen opgeleverd van beschermde ongewervelden, als ook geen vaste rust en verblijfplaatsen. Aangezien het voorkomen van beschermde ongewervelden niet is aangetoond met literatuur- en veldonderzoek, kan het voorkomen hiervan met voldoende zekerheid worden uitgesloten.

Op basis van de resultaten van het literatuur- en veldonderzoek worden de te verwachten effecten van de ingreep getoetst aan de Flora- en faunawet. Uit deze toetsing volgt een overzicht van welke negatieve effecten verwacht kunnen worden of niet kunnen worden uitgesloten én op welke beschermde soorten de ingreep van invloed is. De gunstige staat van instandhouding is hierbij van belang. Voor tabel 3-soort en soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn als ook vogels wordt de gunstige staat van instandhouding van de soort op lokaal of regionaal niveau beoordeeld. Tabel 1- en 2-soorten worden beoordeeld op nationaal niveau.

4.1 VAATPLANTEN

Aanwezigheid en functioneel gebruik

In het plangebied is tabel 2-soort Gele helmbloem aangetroffen op de muur en/of bestrating. Daarnaast zijn een aantal beschermde vaatplanten als (verwilderde) tuinplant aangetroffen in de aangrenzende tuin. Het gaat om tabel 1-soorten Gewone vogelmelk en Kleine maagdenpalm en tabel 2-soorten Daslook en Wilde herfststijloos. Het voorkomen van tabel 1-soorten Brede wespenorchis kan op basis van eenmalig veldbezoek niet worden uitgesloten.

Mogelijke effecten

Ten opzichte van de standplaatsen van Gele helmbloem, ter hoogte van de bestaande fietsenstalling, bestaat de kans dat de ruimtelijke ingreep mogelijk leidt tot beschadiging/vernietiging van de bestaande standplaatsen (art. 8), e.e.a. afhankelijk van het definitieve ontwerp en de logistiek van de werkzaamheden. Hetzelfde geldt voor de potentieel voorkomende tabel 1-soort Brede wespenorchis. De gunstige staat van instandhouding van zowel Gele helmbloem als Brede wespenorchis komt hierbij niet in het geding. De overige beschermde vaatplanten hebben hun standplaats in de aangrenzende tuin. Ten opzichte van deze soorten worden geen negatieve effecten verwacht aangezien de aangrenzende tuin in principe worden ontzien van de ingreep.

Ontheffing

De ruimtelijke ingreep heeft mogelijk tot gevolg dat art. 8 van de Flora- en faunawet wordt overtreden. Indien hiervan sprake is ten opzichte van tabel 2- soort Gele helmbloem dient gewerkt te worden conform een goedgekeurde gedragscode of dient ontheffing te worden aangevraagd. Voor tabel 1-soorten geldt echter vrijstelling voor de algemene verbodsbepalingen (art. 8 t/m 13). Het aanvragen van een ontheffing is dus niet nodig, mits gewerkt wordt conform een goedgekeurde gedragscode.

4.2 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Aanwezigheid en functioneel gebruik

Op basis van huidig onderzoek valt niet uit te sluiten dat een aantal algemene zoogdieren van het plangebied gebruik maken, namelijk tabel 1-soorten, Bosmuis, Egel, Huis-spitsmuis en Rosse woelmuis. Met uitzondering van Egel doet het plangebied voor deze soorten dienst als leefgebied. Voor Egel doet het plangebied mogelijk dienst als voortplantingsplaats of winterverblijfplaats. Daarnaast valt niet uit te sluiten dat tabel 2-soort Eekhoorn van de eikenlaan grenzend aan het plangebied gebruik maakt als foerageer-route.

Mogelijke effecten

De mogelijkheid bestaat dat de ruimtelijke ingreep leidt tot het doden van individuen (art. 9) en/of het permanent aantasten van verblijfplaatsen en/of foerageergebied (art. 11) van algemene zoogdieren. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten komt hierbij niet in het geding, zowel op nationaal als regionaal niveau niet. Ten aanzien van tabel 2-soort Eekhoorn worden geen negatieve effecten verwacht omdat de bestaande eikenlaan buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden valt.

Ontheffing

De ruimtelijke ingreep heeft mogelijk tot gevolg dat art. 9 en art. 11 van de Flora- en faunawet wordt overtreden. Voor tabel 1-soorten geldt echter vrijstelling voor de algemene verbodsbepalingen (art. 8 t/m 13). Het aanvragen van een ontheffing is dus niet nodig. Wel blijft de algemene zorgplicht (art. 2) van kracht.

4.3 VLEERMUIZEN

Aanwezigheid en functioneel gebruik

In potentie bevat het voormalige schoolgebouw potentiële verblijfplaatsen van gebouw-bewonende vleermuizen. Het gaat om soorten als Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Laatzvlieger. Het plangebied wordt naar verwachting ook wel gebruikt als foerageergebied maar maakt op basis van expert judgement geen onderdeel van essentieel foerageergebied. De eikenlaan grenzend aan het plangebied is wel uitermate geschikt als foerageergebied en vliegroete voor vleermuizen. Alle vleermuizen zijn beschermd als tabel 3-soort bijlage IV HR.

Mogelijke effecten

Aangezien het voormalige schoolgebouw in potentie geschikt is als verblijfplaats voor Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Laatzvlieger, valt niet uit te sluiten of het aanbrengen van de glazen gangconstructie en dakterrassen van negatieve invloed zijn op verblijfplaatsen van vleermuizen (art. 11). Deze constructies blokkeren/beïnvloeden de in-/uitvliegopening van de verblijfplaatsen mogelijk. Specifiek gaat het om de open stootvoegen op ca. 300 cm hoogte.

Ook bestaat de mogelijkheid dat door de toekomstige ontwikkelingen potentiële verblijfplaatsen tijdelijk of permanent ongeschikt worden vanwege lichtverstoring (art. 11), e.e.a. is afhankelijk van het toekomstige lichtplan. Ten aanzien van mogelijke foerageeractiviteit binnen het plangebied worden geen negatieve effecten verwacht, aangezien eikenlaan buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden ligt en de directe omgeving voldoende alternatieven biedt. De gunstige staat van instandhouding van de genoemde soorten komt op lokaal/regionaal niveau mogelijk in het geding.

Ontheffing / aanvullend onderzoek

De ruimtelijke ingreep heeft mogelijk tot gevolg dat art. 11 van de Flora- en faunawet wordt overtreden. In dat geval is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. Om hierover uitsluitsel te kunnen geven, is aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen nodig.

Omdat de glazen gangconstructie en dakterrassen mogelijk beperkend werken op de in-/uitvliegopeningen van potentiële verblijfplaatsen, wordt aanvullend onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen en het bepalen van het functioneel gebruik nodig geacht. Dit geldt ook indien de bouwkundige ingrepen aan het voormalige schoolgebouw van invloed zijn op de spouwmuur en/of zolderruimten.

Hetzelfde geldt voor eventuele wijziging van de belichting van de gevels en/of groenstructuren.

4.4 VOGELS

Aanwezigheid en functioneel gebruik

In het plangebied zijn geen in gebruik zijnde vogelnesten aangetroffen. Wel zijn oude vogelnesten van algemene broedvogels aanwezig. Dit duidt op gebruik van het plangebied als broedplaats voor algemene broedvogels, met name de opgaande beplanting op de binnenplaatsen. Het voorkomen van vogelnesten met een jaarrond beschermde status van gebouwbewonende soorten als Gierzwaluw en Huismus valt niet uit te sluiten voor het voormalige schoolgebouw.

Mogelijke effecten

Indien werkzaamheden worden uitgevoerd tijdens het broedseizoen kan dit leiden tot verstoring van broedende vogels of het beschadigen van nesten en eieren (art. 11 & 12). De kans dat overtreding zich voordoet is het grootst ten aanzien van de opgaande beplanting op de binnenplaatsen. Het broedseizoen loopt doorgaans van 15 maart tot 15 juli, maar dit betreft slechts een richtlijn.

Omdat de ruimtelijke ingreep niet van invloed is op de potentiële broedlocaties van Gierzwaluw en Huismus in het voormalige schoolgebouw (o.a. onder dakpannen), kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat de ingreep niet van negatieve invloed is op deze soorten.

Ontheffing

Ontheffingsaanvraag is niet nodig omdat de ingreep niet van negatieve invloed is op potentieel aanwezige broedplaatsen van Gierzwaluw en Huismus. Aangezien het plangebied in potentie geschikt als broedplaats voor vogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, en omdat alle vogels inclusief nesten tijdens broedactiviteit zijn beschermd, kunnen ingrepen tijdens het broedseizoen leiden tot overtreding van de Flora- en faunawet, specifiek art. 11 en/of 12. In dit geval kan gewerkt worden conform een ministerieel goedgekeurde gedragscode en is ontheffingsaanvraag niet nodig.

4.5 OVERIGE SOORTGROEPEN

Ten opzichte van de overige soortgroepen, namelijk amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en overige ongewervelden, worden geen negatieve effecten verwacht. Het voorkomen van beschermde soorten uit deze soortgroepen valt immers met voldoende zekerheid uit te sluiten.

5.1 ALGEMEEN

Op basis van uitgevoerd flora- en faunaonderzoek in relatie tot de omvorming tot appartementen, kan de volgende conclusie worden getrokken:

- ♦ Aanvullend onderzoek is nodig om uitsluitel te kunnen geven over de soortgroep vleermuizen. Het voormalige schoolgebouw biedt in potentie ruimte als vaste rust – en verblijfplaats aan diverse soorten vleermuizen. Door de ingreep wordt mogelijk de in-/uitvliegopening van potentiële verblijfplaatsen negatief beïnvloedt. Op de binnenplaatsen worden namelijk glazen gangconstructies gebouwd en dakterrassen die beperkend zouden kunnen werken op de toegankelijkheid van vaste rust – en verblijfplaatsen. Indien sprake is van een (mogelijk) negatief effect van de ingreep op de gunstige staat van instandhouding van aanwezige vleermuizen, dient ontheffing te worden aangevraagd;
- ♦ Met de ingreep dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van tabel 2-soort Gele helmblom. Indien sprake is van negatieve effecten op de standplaatsen van deze soort, dient gewerkt te worden conform een plan van aanpak gebaseerd op een ministerieel goedgekeurde gedragscode om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen;
- ♦ Met het realiseren van de ruimtelijke ingreep dient rekening te worden gehouden met mogelijk aanwezige algemene broedvogels in de opgaande beplanting op de binnenplaatsen. Indien sprake is van broedactiviteit bij aanvang van de werkzaamheden, dient gewerkt te worden conform een plan van aanpak gebaseerd op een ministerieel goedgekeurde gedragscode om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen;
- ♦ Ten aanzien van de (potentieel) aanwezige tabel 1-soorten uit de soortgroepen vaatplanten en zoogdieren geldt vrijstelling van de algemene verbodsbepalingen. Wel dient zorgvuldig te worden gehandeld in het kader van de algemene zorgplicht blijft.

5.2 ONTHEFFINGSPLICHT

Of ten aanzien van de soortgroep vleermuizen sprake is van ontheffingsplicht in het kader van de omvorming tot appartementen, valt op basis van huidige onderzoeksgegevens geen uitsluitel te geven. Om die vraag te beantwoorden is aanvullend vleermuisonderzoek nodig. Het valt aan te bevelen om aanvullend vleermuisonderzoek te laten uitvoeren naar de soorten en functies zoals in onderstaande tabel aangegeven met x.

Aanvullend vleermuisonderzoek

		Winterverblijf	Kraamverblijf	Zomerverblijf	Paarverblijf	Vliegroute	Migratieroute	Foerageergebied
Soort								
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	x	x	x	x	x	-	x
Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus	-	x	x	-	x	-	x
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	x	x	x	x	x	-	x

Ten aanzien van de standplaatsen van tabel 2-soort Gele helmblom en de potentiële aanwezigheid van algemene broedvogels biedt het werken middels een ministerieel

goedgekeurde gedragscode uitkomst.

5.3 MAATREGELEN T.B.V. DE ALGEMENE ZORGPLICHT

Om art. 2 van de Flora- en faunawet niet te overtreden dient zorgvuldig te worden gehandeld bij de uitvoering van de werkzaamheden. Om hieraan te voldoen worden enkele richtlijnen gegeven:

- ◆ Een schouw uitvoeren door een ecooloog of deskundige op het gebied van (beschermde) flora en fauna, max. 5 werkdagen voorafgaand aan de uit te voeren werkzaamheden. Let bij uitvoer van de schouw met name op broedactiviteit;
- ◆ Een last-minute-analyse uitvoeren bij de start van elke werkdag, waarbij voorafgaand aan de werkzaamheden een visuele veldcontrole van het plangebied op aanwezige beschermde fauna wordt gedaan door een deskundig en/of gecertificeerd medewerker. Voor specifieke eisen ten aanzien van deskundigheid zie de te hanteren gedragscode. Aan te bevelen valt om de Gedragscode Ruimtelijke Ontwikkeling & Inrichting van Stadswerk en VHG te hanteren;
- ◆ Indien beschermde vaatplanten (tabel 1) aanwezig zijn, verplant dan (een deel van) de exemplaren naar een vergelijkbare standplaats buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden en registreer de nieuwe standplaatsen;
- ◆ Ten aanzien van (broedende) vogels is de meest kwetsbare periode 15 maart t/m 15 juli. Voer de werkzaamheden bij voorkeur uit buiten deze kwetsbare periode. Indien sprake is van broedactiviteit bij aanvang van de werkzaamheden, dient gewerkt te worden conform een ministerieel goedgekeurde gedragscode. Zolang geen sprake is van broedactiviteit is het werken op basis van een goedgekeurde gedragscode niet nodig;
- ◆ Ten aanzien van de meeste algemene zoogdieren is de meest kwetsbare periode maart t/m juli. Ten aanzien van eventueel overwinterende Egels is de meest kwetsbare periode oktober t/m april. Voer de werkzaamheden bij voorkeur uit buiten deze kwetsbare perioden.

5.4 AANBEVELINGEN

Vanuit juridisch oogpunt wordt aanvullend vleermuisonderzoek aanbevolen in het kader van de omvorming tot appartementen en daarmee gepaard gaande glazen constructie aan de bestaande bouw. Indien ervoor gekozen wordt om geen aanvullend vleermuisonderzoek te laten uitvoeren, dienen preventieve maatregelen te worden genomen om potentiële negatieve effecten op vleermuizen zo veel mogelijk te voorkomen dan wel te beperken. Let wel dat het preventief nemen van mitigerende maatregelen juridisch gezien geen uitsluitel geeft op overtreding van de wet. Door het nemen van mitigerende maatregelen wordt echter wel gehandeld vanuit de geest van de wet. Maatregelen die genomen zouden moeten worden om de functionaliteit te waarborgen, zijn o.a.:

- ◆ Het aanbieden van alternatieve (permanente) verblijfplaatsen die geschikt zijn als kraam-, zomer-, paar- en winterverblijf (uitgaande van de biotoopeisen van Gewone dwergvleermuis). Bestaande open stootvoegen waarvan de functionaliteit verloren gaat dienen met minimaal dezelfde hoeveelheid aan nieuw te creëren open stootvoegen te worden vervangen. Aanvullend hierop kunnen vleermuiskasten worden geplaatst aan de gevels van de bestaande bouw. De voorkeur gaat uit naar houtbetonnen kraamkasten. Let bij plaatsen van de kasten dat vleermuizen minimaal een vrije (aan-/uit)vliegroute van 3 m gehanteerd wordt. Plaats de kasten ten minste 6 maanden voorafgaand aan de ingreep i.v.m. gewinning;
- ◆ Lichtverstoring moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Nieuw aan te leggen verlichting niet richten op de (alternatieve) verblijfplaatsen van vleermuizen en

ook niet op de aanvliegroutes voor die verblijfplaatsen. Als alternatief kan gewerkt worden met een verlichtingsregime, aangepaste armaturen en/of vleermuisvriendelijke verlichtingskleur;

- ♦ Ervan uitgaande dat het voormalige schoolgebouw jaarrond door vleermuizen in gebruik wordt genomen, is de paarperiode (doorgaans van augustus t/m september) de minst kwetsbare periode om te werken. In deze periode zijn vleermuizen het actiefst;
- ♦ Monitoring van de genomen maatregelen is vereist en dient te worden uitgevoerd door een ter degen deskundige of erkend ecooloog;
- ♦ Leg de werkwijze en te nemen mitigerende maatregelen vast in een mitigatieplan / ecologisch werkprotocol.

LITERATUURLIJST

- ♦ Boerema, L., Teksten Flora- en faunawet, Sdu Uitgevers (2008)
- ♦ Delft, J., van et al, Waarnemingen overzicht 2012, Ravon, jaargang 15, nr. 5, p. 119-132 (2013)
- ♦ Dienst Regelingen, Ministerie van Economische Zaken, Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis (2011)
- ♦ Dietz, C. et al, Vleermuizen, De Fontein/Tirion Uitgevers B.V. (2011)
- ♦ Groenveld, D.S. & Balen, A., van, Het nieuwe omgevingsrecht, Sdu Uitgevers (2010)
- ♦ Peeters, H. & Wheeler, K., Vogels en de Wet.nl, KNNV Uitgeverij (2008)
- ♦ Stichting Floron, Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora, KNNV Uitgeverij (2011)
- ♦ Twisk, P. et al, Veldgids Europese zoogdieren, KNNV Uitgeverij (2010)
- ♦ Van den Pauwert Architecten BNA, Herontwikkeling Dr. Mollercollege - Waalwijk (2014)

- ♦ www.drloket.nl
- ♦ www.eis-nederland.nl
- ♦ www.libellennet.nl
- ♦ www.ravon.nl
- ♦ www.sovon.nl
- ♦ www.synbiosys.alterra.nl
- ♦ www.verspreidingsatlas.nl
- ♦ www.vlindernet.nl
- ♦ www.waarneming.nl
- ♦ www.wilde-planten.nl

BIJLAGE 1: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet, sinds april 2002 van toepassing, heeft als doel het beschermen en behouden van de in Nederland in het wild voorkomende plant- en diersoorten inclusief de directe leefomgeving, ofwel soortbescherming.

De Flora- en faunawet werkt volgens het 'nee tenzij'-principe. Dat wil zeggen dat handelingen die (mogelijk) van invloed zijn op beschermde soorten enkel mogen worden uitgevoerd indien sprake is van een door het ministerie erkend belang en onder voorwaarde dat de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding komt. Afhankelijk van de beschermingsgraad is de soortbescherming van toepassing op nationaal of regionaal niveau. Ingrepen waarbij een individu in het geding komt, is niet van belang zolang de gunstige staat van instandhouding van de soort geen gevaar loopt. Het is echter aan een ecologisch specialist om te bepalen of afbreuk wordt gedaan aan het voortbestaan van de soort.

Binnen de Flora- en faunawet wordt per soort onderscheid gemaakt in beschermingsgraad. Er wordt onderscheid gemaakt in tabel 1-, 2-, 3-soorten en vogels.

Tabel 1

Voor tabel 1-soorten geldt vrijstelling van de algemene verbodsbepalingen, mits de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is.

Tabel 2

Voor deze soortgroep is ontheffing noodzakelijk, tenzij gewerkt wordt/kan worden volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode.

Tabel 3

Soorten vernoemd in deze tabel staan in het Vrijstellingenbesluit of in Bijlage IV van Habitatrichtlijn vermeld. Voor ruimtelijke ingrepen is voor soorten uit tabel 3 altijd ontheffing nodig op grond van de Flora- en faunawet – art. 75. Ontheffing kan alleen verleend worden indien:

- ♦ geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- ♦ geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
- ♦ sprake is van een reden van openbaar belang, zoals in de wet omschreven;
- ♦ zorgvuldig gehandeld wordt.

Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt aanvullend dat sprake is van dwingende reden van groot openbaar belang, belang van het milieu, openbare veiligheid, volksgezondheid of de bescherming van flora en fauna.

Vogels

Naast de beschermde tabel 1-, 2- en 3-soorten zijn ook alle in Nederland voorkomende vogels en vogelnesten beschermd vanuit de Vogelrichtlijn. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen vogelnesten die jaarrond beschermd zijn en vogelnesten die slechts beschermd zijn tijdens de broedperiode. Voor vogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn, dient bij ruimtelijke ingrepen altijd ontheffing te worden aangevraagd. Bij vogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, is ontheffing niet noodzakelijk mits gewerkt wordt/kan worden volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode. Ontheffing voor vogels kan alleen verleend worden als sprake is van belang voor het milieu, openbare veiligheid, volksgezondheid of de bescherming van flora en fauna.

Algemene zorgplicht - artikel 2

Ongeacht de beschermingsstatus geldt voor alle in het wild levende planten en dieren de algemene zorg-

---

plicht. Dit houdt in dat nadelige handelingen voor flora en fauna die niet noodzakelijk verband houden met het beoogde doel, achterwege moeten blijven.

Artikel 2

lid 1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

lid 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Algemene verbodsbepalingen - art. 8 t/m 12

Algemene verbodsbepalingen vormen een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet, want hierin staan handelingen omschreven die het voortbestaan van soorten in gevaar kunnen brengen. De algemene verbodsbepalingen omschrijven de verboden ten aanzien van planten op hun groeiplaats en dieren in hun natuurlijke leefomgeving.

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden, dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffingsplicht - art. 75

Ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen kunnen mogelijk tot gevolg hebben dat beschermde soorten negatieve gevolgen ondervinden van dergelijke ingrepen. Het is dan ook verplicht om voorafgaand aan de voorgenomen werkzaamheden te toetsen wat de mogelijke gevolgen zijn van de ruimtelijke ingreep. Worden bij de ruimtelijke ontwikkeling de algemene verbodsbepalingen overtreden of bestaat hiertoe de mogelijkheid, dan dienen gepaste maatregelen te worden getroffen om de gevolgen voor de desbetreffende soort(en) te voorkomen, te verminderen of te mitigeren. Afhankelijk van de beschermingsgraad geldt vrijstelling voor de algemene verbodsbepalingen, is een door het ministerie goedgekeurde gedragscode toepasbaar of geldt de ontheffingsplicht. Artikel 75 bepaalt wanneer vrijstelling of ontheffing nodig

is. Het toetsingskader hiervoor is vastgelegd in het Vrijstellingenbesluit.

Artikel 75

lid 1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kan, voorzover niet of bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, vrijstelling worden verleend van de bij krachtens de artikelen 8 tot en met 18 bepaalde verboden.

lid 3. Onze Minister kan, voorzover niet overeenkomstig artikel 68 van deze wet door gedeputeerde staten ontheffing is of kan worden verleend, ontheffing verlenen van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 8 tot en met 18, 50, 51, 52, 53, 58, 59, tweede lid, 64, tweede lid, en 72, vijfde lid.

Beschermingsgraad		
	Bestendig Beheer	Ruimtelijke Ontwikkeling & Inrichting
Niet beschermde soorten	Algemene zorgplicht	Algemene zorgplicht
Tabel 1	Vrijstelling algemene verbodsbepalingen	Vrijstelling algemene verbodsbepalingen
Tabel 2	Toepassing gedragscode	Toepassing gedragscode
Vogels	Toepassing gedragscode	Toepassing gedragscode
Vogelnesten (jaarrond beschermd)	Toepassing gedragscode	Ontheffingsaanvraag verplicht
Tabel 3	Toepassing gedragscode	Ontheffingsaanvraag verplicht

BIJLAGE 2: LIJST BESCHERMDE SOORTEN

Tabel 1: algemene soorten

Zoogdieren

Aardmuis
Bosmuis
Bunzing
Dwergmuis
Dwergspitsmuis
Egel
Gewone bosspitsmuis
Haas
Hermelijn
Huisspitsmuis
Konijn
Mol
Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Tweekleurige woelmuis
Veldmuis
Vos
Wezel
Woelrat

Reptielen en amfibieën

Bastaardkikker
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker

Mieren

Behaarde rode bosmier
Kale rode bosmier
Stronkmier
Zwartrugbosmier

Slakken

Wijngaardslak

Vaatplanten

Aardaker
Akkerklokje
Brede wespenorchis
Breed klokje
Dotterbloem
Gewone vogelmelk

Grasklokje
Grote kaardenbol
Kleine maagdenpalm
Knikkende vogelmelk
Koningsvaren
Slanke sleutelbloem
Zwanenbloem

Tabel 2: overige soorten

Zoogdieren

Damhert
Edelhert
Eekhoorn
Grijze zeehond
Grote bosmuis
Steenmarter
Wild zwijn

Reptielen en amfibieën

Alpenwatersalamander
Levendbarende hagedis

Dagvlinders

Moerasparelmoervlinder
Vals heideblauwtje

Vissen

Bermpje
Kleine modderkruiper
Meerval
Rivierdonderpad

Vaatplanten

Aangebrande orchis
Aapjesorchis
Beenbreek
Bergklokje
Bergnachtsorchis
Bijenorchis
Blaasvaren
Blauwe zeedistel
Bleek bosvogeltje
Bokkenorchis
Brede orchis
Bruinrode wespenorchis
Daslook

Dennenorchis
Duitse gentiaan
Franjgentiaan
Geelgroene wespenorchis
Gele helmblom
Gevlekte orchis
Groen nachtorchis
Groensteel
Grote keverorchis
Grote muggenorchis
Gulden sleutelbloem
Harlekijn
Herfstschroeforchis
Hondskruid
Honingorchis
Jeneverbes
Klein glaskruid
Kleine keverorchis
Kleine zonnedaauw
Klokjesgentiaan
Kluwenklokje
Koraalwortel
Kruisbladgentiaan
Lange ereprijs
Lange zonnedaauw
Mannetjesorchis
Maretak
Moeraswespenorchis
Muurbloem
Parnassia
Pijlscheefkelk
Poppenorchis
Prachtklokje
Purperorchis
Rapunzelkolkje
Rechte driehoeksvaren
Rietorchis
Ronde zonnedaauw
Rood bosvogeltje
Ruig klokje
Schubvaren
Slanke gentiaan
Soldaatje
Spaanse ruiter
Steenanjer
Steenbreekvaren
Stengelloze sleutelbloem

Stengelomvattend havikskruid	Bittervoorn	Laatvlieger
Stijf hardgras	Elrits	Meervleermuis
Tongvaren	Gestippelde alver	Mopsvleermuis
Valkruid	Grote modderkruiper	Noordse woelmuis
Veenmosorchis	Rivierprik	Otter
Veldgentiaan		Rosse vleermuis
Veldsalie	<u>Dagvlinders</u>	Ruige dwergvleermuis
Vleeskleurige orchis	Bruin dikkopje	Tuimelaar
Vliegenorchis	Dwergblauwtje	Tweekleurige vleermuis
Vogelnestje	Dwergdikkopje	Vale vleermuis
Voorjaarsadonis	Groot geaderd witje	Watervleermuis
Wantsenorchis	Grote ijsvogelvinder	Wilde kat
Waterdrieblad	Heideblauwtje	Witflankdolfijn
Weideklokje	Iepenpage	Witsnuitdolfijn
Welriekende nachtorchis	Kalkgraslanddikkopje	
Wilde gagel	Keizersmantel	<u>Reptielen en amfibieën</u>
Wilde herfststijlloos	Klaverblauwtje	Boomkikker
Wilde kievitsbloem	Purperstrepparelmoervlinder	Geelbuikvuurpad
Wilde marjolein	Rode vuurvlinder	Gladde slang
Wit bosvogeltje	Rouwmantel	Heikikker
Witte muggenorchis	Tweekleurig hooibeestje	Kamsalamander
Zinkviooltje	Veenbesparelmoervlinder	Knoflookpad
Zomerklokje	Veenhooibeestje	Muurhagedis
Zwartsteel	Veldparelmoervlinder	Poelkikker
	Woudparelmoervlinder	Rugstreppad
<u>Kevers</u>	Zilvervlek	Vroedmeesterpad
Vliegend hert	<u>Vaatplanten</u>	Zandhagedis
	Groot zeegras	
<u>Kreeftachtigen</u>	<u>Tabel 3: bijlage IV HR</u>	<u>Dagvlinders</u>
Rivierkreeft		Donker pimperlblauwtje
	<u>Zoogdieren</u>	Grote vuurvlinder
<u>Tabel 3: soorten bijlage 1 AMvB</u>	Baardvleermuis	Pimperlblauwtje
<u>Zoogdieren</u>	Bechstein's vleermuis	Tijmblauwtje
Das	Bever	Zilverstreephooibeestje
Boommarter	Bosvleermuis	
Eikelmuis	Brandt's vleermuis	<u>Libellen</u>
Gewone zeehond	Bruinvis	Bronslibel
Veldspitsmuis	Euraziatische lynx	Gaffellibel
Waterspitsmuis	Franjestaart	Gevlekte witsnuitlibel
	Gewone dolfin	Groene glazenmaker
<u>Reptielen en amfibieën</u>	Gewone dwergvleermuis	Noordse winterjuffer
Adder	Gewone grootoorvleermuis	Oostelijke witsnuitlibel
Hazelworm	Grijze grootoorvleermuis	Rivierrombout
Ringslang	Grote hoefijzerneus	Sierlijke witsnuitlibel
Vinpootsalamander	Hamster	
Vuursalamander	Hazelmuis	<u>Vissen</u>
	Ingekorven vleermuis	Houting
<u>Vissen</u>	Kleine dwergvleermuis	Steur
Beekprik	Kleine hoefijzerneus	

Vaatplanten

Drijvende waterweegbree
Groenknolorchis
Knikkend moerasscherm
Zomerschroeforchis

Kevers

Brede geelrandwaterroofkever
Gestreepte waterroofkever
Heldenbok
Juchtleerkever

Tweekleppigen

Bataafse stoommossel

BIJLAGE 3: LIJST JAARROND BESCHERMDE VOGELNESTEN

Categorie

1. Nesten die behalve tijdens het broedseizoen ook buiten het broedseizoen dienst doen als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die jaarlijks van dezelfde broedplaats gebruik maken en daarin zeer honkvast zijn of daar zelfs afhankelijk van zijn.
3. Nesten van vogels die jaarlijks dezelfde broedplaats gebruiken en daarin zeer honkvast zijn of daar zelfs afhankelijk van zijn.
4. Nesten die jaarlijks door dezelfde vogels bebroed worden en niet of nauwelijks in staat blijken om een nieuw nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die vaak terugkeren naar dezelfde broedplaats als voorgaande jaren of de directe omgeving, maar wel voldoende flexibel zijn om elders een nieuwe broedlocatie te vinden. **Let op!** Nesten uit categorie 5 zijn niet jaarrond beschermd.

Soorten per categorie

1.	Steenuil		
2.	Gierzwaluw Huismus Roek		
3.	Grote gele kwikstaart Kerkuil Oehoe	Ooievaar Slechtvalk	
4.	Boomvalk Buizerd Havik Ransuil	Sperwer Wespendief Zwarte wouw	
5.	Blauwe reiger Boerenwaluw Bonte vliegenvanger Boomklever Boomkruiper Bosuil Brilduiker Draaihal Eidereend Ekster Gekraagde roodstaart Glanskop	Grauwe vliegenvanger Groene specht Grote bonte specht Hop Huiszwaluw Ijsvogel Kleine bonte specht Kleine vliegenvanger Koolmees Kortsnavelboomkruiper Oeverwaluw Pimpelmees	Raaf Ruigpootuil Spreeuw Tapuit Torenvalk Zeearend Zwarte kraai Zwarte mees Zwarte roodstaart Zwarte specht

---

BIJLAGE 4: DEFINITIES

Algemene verbodsbepalingen

Algemene verbodsbepalingen vormen een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet, want hierin staan handelingen omschreven die het voortbestaan van soorten in gevaar kunnen brengen. De algemene verbodsbepalingen omschrijven de verboden ten aanzien van planten op hun groeiplaats en dieren in hun natuurlijke leefomgeving.

Algemene zorgplicht

Ongeacht de beschermingsstatus geldt voor alle in het wild levende planten en dieren de algemene zorgplicht. Dit houdt in dat nadelige handelingen voor flora en fauna die niet noodzakelijk verband houden met het beoogde doel, achterwege moeten blijven.

Beschermingsgraad

De mate waarop een soort beschermd is volgens de Flora- en faunawet (AMvB art. 75), waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen soorten uit tabel 1, tabel 2, tabel 3 en bijlage IV HR. De genoemde gradatieschaal is oplopend in mate van bescherming.

Broedplaats

Een nestlocatie waar vogels hun eieren uitbroeden.

Compensatie

Het nemen van maatregelen die zorgen dat indien een ingreep een blijvend negatief effect heeft op beschermde flora en fauna deze functie voor de betreffende soorten wordt opgevangen door het realiseren van een alternatieve locatie ten behoeve van de soorten die onder de ingreep te leiden hebben gehad.

Foerageergebied

Een gebied waarin een soort of individu zijn voedsel zoekt.

Foerageerroute

Een vaste route voor grondgebonden zoogdieren van de verblijfplaats naar het foerageergebied.

Gedragscode

Een gedragscode is als het ware een instrument, dat gehanteerd wordt om binnen de kaders van de Flora- en faunawet werkzaamheden te kunnen uitvoeren zonder het ontheffingstraject te hoeven doorlopen. Door het werken conform een goedgekeurde gedragscode wordt overtreding van de Flora- en faunawet zoveel mogelijk voorkomen.

Jaarrond beschermde vogelnesten

De mate waarop een de nestlocatie inclusief de functionele leefomgeving van een vogelsoort wordt beschermd volgens de Flora- en faunawet. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen soorten waarvan de nestlocatie en de functionele leefomgeving jaarrond beschermd worden en nestlocaties die allen beschermd zijn bij broedactiviteit. Bij jaarrond beschermde vogelnesten wordt onderscheid gemaakt tussen niveau 1 t/m 5, waarbij niveau 5 geen jaarrond beschermde status geniet maar wel nader onderzoek vraagt. De verschillende niveaus geven een aanduiding van het type gebruik.

Kraamverblijf

Een verblijfplaats waar meerdere vleermuizen hun jongen kramen.

Leefgebied

Een gebied waar zich alle activiteiten van een soort of populatie jaarrond afspelen.

Migratieroute

Een vaste route tussen een zomerleefgebied en een winterverblijfplaats en omgekeerd.

Mitigatie

Het nemen van maatregelen om een negatief effect op beschermde flora en/of fauna te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken.

Paarverblijf

Een verblijfplaats waar ten minste één baltsende mannelijke vleermuis in de paartijd gebruik van maakt met als doel voortplanting. De paartijd is soortafhankelijk.

Rode Lijst

Op de Rode Lijst staan soorten vermeld die op landelijk niveau een dalende trend laten zien of waarvan het aantal exemplaren dermate laag is dat de populatie(s) bijzonder kwetsbaar zijn. Van Rode Lijst-soorten dient te worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding in potentie in gevaar brengt. Rode Lijsten vormen geen wettelijk instrument, maar dienen als sturingselement voor beleidvorming.

Standplaats

Een locatie waar een plantensoort zich handhaaft. Dergelijke locaties beschikken over specifieke levensomstandigheden voor een plantensoort.

Vliegroute

Een vaste route voor vleermuizen van de verblijfplaats naar het foerageergebied.

Voortplantingsplaats

Een locatie waarvan diersoorten afhankelijk zijn voor de voortplanting en/of ontwikkeling van de jongen/larven.

Voortplantingswater

Een locatie waar watergebonden fauna, zoals vissen, amfibieën en libellen van afhankelijk zijn voor de voortplanting/eiafzet en/of ontwikkeling van de larven/juvenielen. In het geval van vissen wordt ook gesproken over paaipplaats, namelijk locatie waar de eieren worden afgezet.

Winterverblijf

Een verblijfplaats waar één of meerdere vleermuizen/zoogdieren overwinteren.

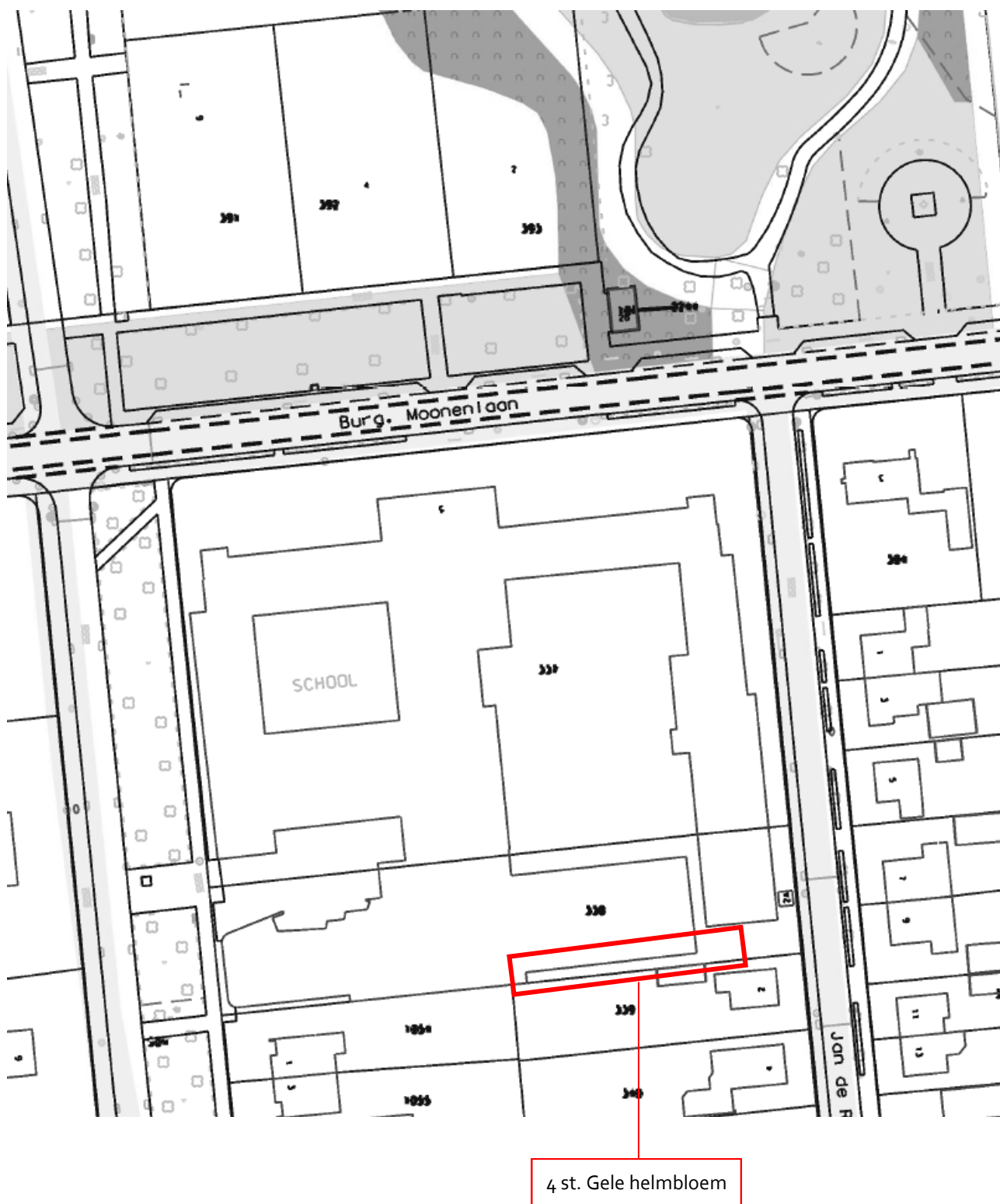
Zomerverblijf

Een verblijfplaats waar één of meerdere vleermuizen gebruik van maken gedurende de zomerperiode, maar waarvan de functie als kraam- of paarverblijf niet is vastgesteld.

Zwermen

Gedrag dat vleermuizen vertonen voorafgaand aan het binnen vliegen van de verblijfplaats. Dit gedrag kenmerkt zich door het herhaaldelijk naderen van de verblijfplaats zonder deze daadwerkelijk binnen te gaan.

BIJLAGE 5: STANDPLAATSEN GELE HELMBLOEM

Galgeneind 12, De Moer, tel.: 013 515 94 27, info@brouwersgroenaannemers.nl
www.brouwersgroenaannemers.nl

biodiversiteit | ecologisch beheer | ecologische quickscans | natuurtoetsen | beheerplannen | monitoring | mitigatie | faunavoorzieningen